

Kezdő tanító voltam egyik hegyek közé s'orult faluban, ahol Kálmán bácsi oktatókat, vagy harminc éven át a gyerekeket. Mikor odakerültem, már nyugdíjba ment, de meg-meglátogatott bennünket, meg-nézte az új iskolát, és hallgatta a gyerekek lármáját. Ilyenkor mindig egy kis fény suhant át öreg arcán, szemüvege mögött, ahol a keskeny resse szűkült szemek körül a ráncok sűrűsödtek. S a fáradt szemek kicsit felsillantak, szája mosolyra igazodott. Gyerekszívajt hallgatni jött hozzánk; bár sohasem vallotta be, mi tudtuk, hogy ezert.

Egy alkalommal valami apróság miatt nézeteltérés támadt a nevelők között. Eppen a legnagyobbat vitába toppant be Kálmán bácsi. Először csak nézte, hallgatta az igaztolt beszédet, majd amikor alábbhagyott a vita lángja, megszólalt és megszélni kezdett. Az életéről mesélt, pedig ezt korábban sohasem tette meg, bármennyire is unszoltuk.

I 1915-ben, mikor elvégeztem a tantóképzőt, nem vártam kész állás, mint titeket. *Januárban folyt a háború, kellett az ember, vittek katonának. Megjártam én minden harcot, de csak azon törtem a fejem, hogyan lehetne ebből a pokolból*

EGERSZEGI FERENC:

Januári dúdoló

Ne búsulj pajtás, kifelé megyünk,
Nem fog már rajtunk kemény tél foga.
S ki megvágta tüzelőjét,
az se ostoba.

Ne búsulj pajtás, duzzad már a rügy,
szétröbbantja a jeges ághegyét,
S holnap talán már az Ildó
vállonveregét.

Ne búsulj pajtás, nincs messze a cél;
tavaszba borul itt már a világ,
s helyre rántja dalos kedvünk
a harmóniát.

Egyszer csak csökkenni kezdett a csó ellenállása, és most már óvatossággal üféselt után érezni lehetett, hogy átért a végére. Az iszonyatos csend szinte kibírhatatlan volt. Az emberek megálltak. Palotai odaszorította száját a csó végéhez, s beleordított a csóbe: „János! vedd ki a csó végéből a dugót, friss levegőt küldünk hozzád.”

Kapkodva szedte a levegőt, miközben törölgötte izzadt homlokát. Egyszer csak olyan hang hallatszott, mint amikor a boros üvegből kihúzzák a dugót. És aztán még valami. A tülső oldalról egy remegő, ziháló hang botorkált keresztül a csóvön: „Segít... se... tek, fiúk...”

— Nem történt bajod, Jánoskám? — kiáltotta a csóbe a brigádvéző.
— Nem... csak... a le... h... ve... h... gó...
A következő pillanatban már a csó végére tapadt az oxigén-palack gumifümlője.
Azután levették egy percre, és beszólt az egyik: — János, tedd a kezdet a csó végére, be-tolunk egy zseblámpát.

A halálfélmel jelentő sötétségben felkattant a lámpapak-csoló. Bozsóki csak akkor látta, hogy a lezúduló homok beszorította őt a lejtáknak végébe.
A harc, az igazi harc az életért csak ezután kezdődött.

D ezskából olyan alagutat kellett átépíteni a horogfőn, amelyen fegalább egy ember átszúszhat.

Azútkor már másfél métert

megszabadulni. Valahogy kibir-tam, ha nehéz volt is 1919-ben, aztán mégis jelentkeztem vörös-katonának. Ez volt aztán az én bűnöm évekem keresztlé. Hiába kallincseltem, állást nem kaptam. Már le is tettem mindenről, amikor megtuattam, hogy egyik Zala megyei faluban helyettes tanítóra van szükség. Gyalog mentem oda Páparól, mert pénzem nem volt.

A mikor beértem a faluba, az iskolaszéki etnököt kerestem. Megmutatták a házat, beléptem a kapun, de az már a tárgyaló-domb tetőjéről kiabált — éppen a szekérét rakta meg — hogy már én voltam a huszadik jelentkező. Nem fordultam meg, odamentem, könyörgöttem. Kiabált velem, hadonászott a vas-villával, hogy mit képezlek én, talán minden éhenkórászot fel-szednek. De csak nem tártot-tam. Aztán ő is jobban meg-vizsgálgatott. Széles, erős te-gény voltam, ha a kopott ruhá-ban nem is mutattam valamit sokat. Kezembe nyomott egy

vasvillát — hányjuk meg a szekéret, aztán majd elmegegyünk a plébános úrhoz — adta ki a parancsot. Ez kellett csak nekem. Parasztyereket voltam, nem féltem a villanyvillától. A gazda, úgy látszik, meg volt elégedve a munkámmal, mert néha még hátra is csapkodott, amikor végeztünk, és indultunk a plébániára.

Eppen délutáni szundikálásból zavartuk fel a plébánost. Pocokos, tokás ember volt, igazi fatusi lelkipásztor. Ilőben bemutatkozom, elmondtam jövetelem célját, de hibabavaló volt minden alázatos kezdek. Kereken elutasított, és máris az ajtó felé terelt bennünket. — Most aztán mihez kezdjek. — Most aztán mihez kezdjek. — Most aztán mihez kezdjek. — Most aztán mihez kezdjek.

Behívott hozzám, hogy segítsék nekik, majd ő próbál még valamit. Estéig eldologoztatunk, közben csak beszél, hogy van egy lány, meg nagy gazdagsága, meg jó ám ebben a faluban, csak a plébános úrnak ma rossz kedve volt. Előkerült a sokat emlegetett lány is. Nem tettem nekem a dolog, elköszöntem és nekivágtam az országútnak. De csak nem tudtam nyugodni, nem akartam elugrasztani az alkalmat. Az út szélén valami csöszkényhöz táltam. Abban meghaltam, aztán másnap reggel újra visszaállítottam, hogyha a jene fenét eszik is, már én csak megválasztatom magam.

Utóőgre nem kell egyszerre feleségül venni a tanító lányját; közben valami csak történhet. Szerencsémre, éppen a reggeli misére érkeztem. Felmentem a kórusra. Kántor nem volt, odá-ültem az orgonához, és mikor a plébános belépett, rázendítetttem. Úgy megeresztetem a hangom, mint talán még soha. Szép-zenét játszottam a misét, aztán gyorsan kistiettem a templomból, és az utcán ögyelegettem, mint akinek semmi dolga sincs. A plébános odazémet egy gyereket, hogy menjek hozzá. Örömmel mentem, már biztos voltam a dolgomban. Meg is fogadtam, és mindjárt vezetett az iskolába. Örültem én nagyon, hiszen évek óta ezt a pillanatot vártam!

A z iskolában aztán egy-gyereket, gyereket mindent, pad-ban, pad tetőjén, földön, ablak-verekedt, éktelen lármát csap-tak. Százegyrvenen voltak.

— Itt vannak a gyerekek, ez pedig a lakása — mutatott a tábla mögötti ágyra a plébános, és otthagyt. Azt sem tudtam, mi lesz velem. Nézetem a gyerekeket, ők meg engem bámul-szóltam, beszéltem, nem tudom már mit, de a gyerekek csendben hallgattak. Volt köztük apró, elsős, és nagyobbacska legény, leány. Harmadik részre osztottam őket és reggel héttől este hétig tanítottam egyfolytában. A sok beszéttől kérszer tördővrezést kaptam, de nem mentem kórházba. Jó fél év múlva tanfelügyelő jött hozzám. Alig látott a sötét, pajzszerrű nagy teremben, melynek dőmögött föld-volt az alja és tenyérnyi ablak-kain nem jöhett be a nap-sugár. — Édes fiám, mit tudsz te itt csinálni? — kérdezte elhúto-a rengeteg gyerek láttán.

— Száz gyerek tud írni, 20 csak olvasni, tíz csak írni, a többi se olvasni, se írni — jelentettem. — Kollégám, ezért megérdemelnéd a legmagasabb kitüntést — mondtam.

A kitüntést meg is kaptam — több mint harminc évvel később. Ezt már ti is tudjátok. Hát — csak emnyit akartam mondani... HEITLER LASZLO

Irodalmi tanácskozás Veszprémben

Január 29-én, vasárnap délután 9,30 órai kezdettel Veszprémben, a szakszervezetek me-nyei tanácsa székházában iro-dalmi tanácskozást tartunk me-gyünknek a Napló irodalmi ro-vata köré tömörült írói és köl-tői részére. A tanácskozás cél-ja: megvitatni megvívás ir-o-dalmi életének jelenlegi hely-zetét, a Fórum tartalmi és mű-vészai színvonalát, valamint azokat a módokat, amelyekkel az elért színvonalat tovább emelhetjük.

GYALOG ISTVÁN:

LENIN

Nem egyetlen hónap vagy hósi pillanat döntötte halomra megkövesült, korhadt rendszerét a múltnak. Lenin lángelméje szórta szét parazsát az idő szeleibe! Fellobbanó máglyát forradalmi nepe fegyverésére, vére, Petrográd és Moszkva, romlott bastyák sorsa véste be milliók dobogó szívébe Október hajnalát, örök diadalát — régi rend romjain szebb kor virradatát!

Jókai Balatonfüreden

„Ha gazda vagyok, a Tiszamellék rónájának adom az első rangját...”, de mint költő, a Balaton-vidéknek nyújtom a szépség almáját... (Jókai Mór, 1858. Vasárnapi Újság)

Veszprém megye rendkívül gazdag irodalmi emlékekben. Több nagy író született, élt és alkotott itt, és éltek, alkotnak — és élnek, ma is — olyanok is, akik egy-egy balatoni kirándulás, látogatás alatt lettek szerelmeseik ebbe a vidékbe, és hosszú éveket éltek itt.

Azok közül, akiknek kapcsolata volt az itteni környezettel, kevés ember van annyira az értéklődés középpontjában még ma is mint Jókai Mór alakja.

Eppen azért üdvözöljük örömmel azt az izlésees kiállítású kis könyvet, amely a napokban jelent meg a Múzeumok Központi Programja Irodalmi kiadásában, „Jókai Balatonfüreden” címmel. A könyv szerzőjének, Lipták Gábornak sikerült mindvégig lebilincselő és élvezetes olvasmánnyá tenni ezt a nagy múgonddal és tudományosan igénytel megirt könyvet, amely ugyszólván minden e tárgykörre vonatkozó problémát felölel, és így méltán díszekedhet a teljességgel.

A szerző gondos, és lelkiismeretes kutatásai eredményeként hiteles és megbízható adatok egész sorát gyűjti egybe Jókai első füredi látogatásaitól kezdve, utolsó itt-tartózkodásáig. Hogy ennek az alaposságnak, amely az egész kötetben végig vonul, mégis élvezetes, szinte azt mondhatnánk, izgalmas olvasmány lett az eredménye, az nem kismértékben annak az arányzéknek köszönhető, amely a könyv egyes fejezetei között mutatkozik.

Természetesen, központi helyet foglal el a tanulmányban a nagy író tartózkodási helye: a Jókai-villa története, ahol az író leg-termekezebb és legboldogabb idejét töltötte.

E villában nyílt meg 1954. július 10-én a Jókai-emlékmúzeum. A könyv egyúttal nagyon jó és bőséges ismertető ad a múzeum anyagáról is.

Katalógussal is felérő, szemelvényekkel gazdagított, hiánytalan felsorolása Jókai minden balatoni irásának, felbresztí azt a vágyat, hogy ezeket a műveket elolvassuk, vagy újra olvassuk.

Örülünk, ha ez a kiváló kezdeményezés — amely szerencsére magasra emeli a mércét — csak kezdete lenne egy sorozatnak, amely a megye és a Balaton-vidék irodalmi emlékeit dolgozza fel.

B. Jancsics Veronika

A kávé

Tudom, hogy kell feketét. Az jót tesz. Trégeghez. Nézem új-írnom valamit. Er-Egyensúlyba hozza a címeiket, várok, zem agyamban a lük-agyamat és szívemet. lesek, lesem az agya-tétét, szívemben a Toábbá felszigáza-mat és a szívemet, képzetelemet és előse-kor szokott a múza giti a koncentrációk, furcsa... Nem érezek homlokon csókolni, Persze, csak egy kis semmit... nem tör-ilyenkor, mikor vég-fekete hiányzik, sem-témik semmi... A ci-re mindentki elmegy mi egyből. És rohamok mek mozdulatlanul hazulról, a társbérők máris a konyhába, vicssorítanak rétm, sem zajogomnak, s én pörkölök, dárátok, az-egyi sem akar kiug-zetűzetembe. Mert uán főzöm a kávék, ráni jegyzetűzetem-ből, hogy rákerüljön csak ki kell nyitnom, amint sűrű cseppel-és végigjuttatom ben gyöngyözik a so-zó őrös oldal élére szememet, a címsza-kat igérő fekete lé a Nem, ezt igazán nem vakba rögzített témá-kis alumíniumkan-értém. Hogy-hogy naba, és máris szám-csak üllök még tette-csupa remekmű emb-ban érzem az izét. Ez, nül és nem írok sem-rióban. Eppen csak ez fog segíteni meg-mi? Hogy-hogy nem egy kis hangulat kell, keresni az igazi té-viharzik fel bennem és ebben a kis han-mat a sok közül, ez az alkotás krescendó-sorra valamennyit. De fogja eldönteni, hogy ja? Talán... talán a gullatban megírni őket fogja eldönteni, hogy melyik remekművet tehessem... melyiket is? Egyszer hoztam világra előbb jut az egyetlen redis magyarázat. Persze, re mind megsem le-a sok előjegyzett kö-magyarázat. Persze, het... Melyiket vá-zul. És iszom a kávék, bizomniára rossz volt lasszom hát? — a kávé.